

**Sprawozdanie z prac Międzyresortowego Zespołu do spraw Materiałów Niebezpiecznych
Zalegających na Obszarach Morskich Rzeczypospolitej Polskiej zrealizowanych w roku 2024**

NAZWA ORGANU	Międzyresortowy Zespół do spraw Materiałów Niebezpiecznych Zalegających na Obszarach Morskich Rzeczypospolitej Polskiej
PODSTAWA PRAWNA	Zarządzenie Nr 345 Prezesa Rady Ministrów z dnia 20 października 2022 r. w sprawie Międzyresortowego Zespołu do spraw Materiałów Niebezpiecznych Zalegających na Obszarach Morskich Rzeczypospolitej Polskiej (MP 2022 poz. 1042)
OKRES SPRAWOZDAWCZY	styczeń – grudzień 2024
DATY POSIEDZEŃ	26 marca 2024 r. 5 czerwca 2024 r. 27 sierpnia 2024 r. 24 września 2024 r. 5 grudnia 2024 r.

Międzyresortowy Zespół do spraw Materiałów Niebezpiecznych Zalegających na Obszarach Morskich Rzeczypospolitej Polskiej (dalej: Zespół) został powołany na mocy zarządzenia Nr 345 Prezesa Rady Ministrów z dnia 20 października 2022 r. w sprawie Międzyresortowego Zespołu do spraw Materiałów Niebezpiecznych Zalegających na Obszarach Morskich Rzeczypospolitej Polskiej (dalej: Zarządzenie).

W skład Zespołu wchodzi:

- 1) przewodniczący Zespołu – minister właściwy do spraw gospodarki morskiej;
- 2) pierwszy zastępca przewodniczącego Zespołu – Minister Obrony Narodowej;
- 3) drugi zastępca przewodniczącego Zespołu – minister właściwy do spraw wewnętrznych;
- 4) trzeci zastępca przewodniczącego Zespołu – minister właściwy do spraw klimatu;
- 5) minister właściwy do spraw aktywów państwowych,
- 6) minister właściwy do spraw gospodarki,
- 7) minister właściwy do spraw gospodarki wodnej,
- 8) minister właściwy do spraw rybołówstwa,
- 9) minister właściwy do spraw szkolnictwa wyższego i nauki,
- 10) minister właściwy do spraw środowiska,
- 11) minister właściwy do spraw zagranicznych.

Rada Ministrów powierzyła Zespołowi następujące zadania:

- 1) przygotowanie na każdy rok pracy planu działań Zespołu;
- 2) rekomendowanie działań służących inwentaryzacji dna obszarów morskich Rzeczypospolitej Polskiej;

- 3) rekomendowanie działań służących dostosowaniu systemu monitoringu do nowo zidentyfikowanych zagrożeń w celu zapewnienia adekwatności jego zakresu i częstotliwości do stopnia zagrożeń;
- 4) rekomendowanie przeprowadzenia niezbędnych badań zgodnie z planem działań i wynikami monitoringu;
- 5) opiniowanie wniosków z badań zgodnie z kompetencjami poszczególnych członków Zespołu;
- 6) rekomendowanie sposobu postępowania z materiałami niebezpiecznymi zidentyfikowanymi w przebadanych lokalizacjach;
- 7) podejmowanie działań służących szacowaniu kosztów neutralizacji materiałów niebezpiecznych, ewentualnego ich wydobycia lub zabezpieczenia na dnie;
- 8) rekomendowanie propozycji przepisów prawnych regulujących kompleksowo kwestie związane z neutralizacją zagrożeń spowodowanych zaleganiem materiałów niebezpiecznych na obszarach morskich Rzeczypospolitej Polskiej;
- 9) monitorowanie regulacji prawnych w celu optymalizacji działań służących neutralizacji materiałów niebezpiecznych zalegających na obszarach morskich Rzeczypospolitej Polskiej oraz rekomendowanie stosownych zmian obowiązujących przepisów prawnych, w tym rekomendowanie zasad finansowania działań zmierzających do usuwania materiałów niebezpiecznych zalegających na obszarach morskich Rzeczypospolitej Polskiej;
- 10) wykonywanie innych działań niezbędnych do prawidłowej realizacji zadań Zespołu.

W okresie sprawozdawczym odbyło się 5 posiedzeń Zespołu, w tym 1 w formie telekonferencji.

Posiedzenie, które odbyło się 27 sierpnia 2024 r., miało na celu omówienie uwag zgłoszonych na etapie uzgodnień międzyresortowych i konsultacji publicznych do projektu ustawy o zmianie ustawy o obszarach morskich Rzeczypospolitej Polskiej i administracji morskiej (UD76) oraz uzgodnieniu treści projektu. Dodatkowo, w wyniku dyskusji przeprowadzonych w trakcie tego posiedzenia, Członkowie Zespołu zdecydowali się zaprosić do stałego udziału w pracach Zespołu w charakterze eksperta przedstawiciela Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego.

Pomiędzy posiedzeniami prace prowadzone były w trybie obiegowym. Protokoły oraz przyjęte plany działań na kolejne lata publikowane są na dedykowanej Zespołowi stronie internetowej: <https://www.gov.pl/web/infrastruktura/miedzyresortowy-zespole-ds-materialow-niebezpiecznych-zalegajacych-na-obszarach-morskich-rp>. Plan działań Zespołu na rok 2025 został zatwierdzony przez Radę Ministrów 29 sierpnia 2024 r.

We wskazanym okresie sprawozdawczym funkcjonowanie Zespołu nie pociągnęło za sobą kosztów dla budżetu Państwa.

Prace realizowane przez Zespół w 2024 r. zostały określone w planie działań Zespołu na 2024 r. i obejmowały poniższe zadania.

1. Opracowanie jednolitego, zbiorczego zestawienia wszystkich prac badawczych i naukowych realizowanych w odniesieniu do materiałów niebezpiecznych zatopionych w polskich obszarach morskich, zawierającego zarówno dane dotyczące projektów (badań naukowych) już zrealizowanych, jak i planów takiej działalności (zestawienie powinno być następnie na bieżąco aktualizowane oraz dostępne publicznie na dedykowanej stronie internetowej, np. MEiN lub MZ Z.345). (MEiN/ obecnie MNiSW) Planowy termin realizacji: I kwartał 2024

2. Opracowanie zestawienia dostępnych metod neutralizacji zagrożenia związanego z zaleganiem materiałów niebezpiecznych na obszarach morskich RP. (MI/DGM/ obecnie MI/DGMIŻŚ) Planowy termin realizacji: I kwartał 2024
3. Rozpoczęcie prac mających na celu neutralizację min morskich w Zatoce Gdańskiej i Zatoce Puckiej zrzuconych w 1939 r. przez stawiacz min ORP Gryf (neutralizacja 18 zidentyfikowanych min). (MON) Planowy termin realizacji: I-IV kwartał 2024
4. Przygotowanie, na potrzeby realizacji zadań przez Zespół, zbioru definicji, terminów i pojęć dotyczących materiałów niebezpiecznych zalegających w obszarach morskich. (MON) Planowy termin realizacji: I-IV kwartał 2024
5. Międzyresortowa koordynacja i wymiana informacji dot. realizacji działań wymagających udziału partnerów międzynarodowych lub wykraczających poza polskie obszary morskie i przygotowanie informacji nt. prac podejmowanych na forach międzynarodowych. (MSZ) Planowy termin realizacji: I-IV kwartał 2024
6. Opracowanie analizy ryzyka dla ludności związanego z zagrożeniami wynikającymi z zalegania materiałów niebezpiecznych w obszarach morskich RP. (MSWiA) Planowy termin realizacji: II kwartał 2024
7. Opracowanie analizy POWM w zakresie zatopionych materiałów niebezpiecznych oraz przygotowanie rekomendacji działań wymagających podjęcia przez Zespół. (MI/DGWiŻŚ/ obecnie MI/DGW) Planowy termin realizacji: II kwartał 2024
8. Opracowanie analizy możliwości dostosowania monitoringu stanu środowiska wód morskich w zakresie materiałów niebezpiecznych w oparciu o analizę dominujących presji i oddziaływań na wody morskie. (MKiS/GIOŚ) Planowy termin realizacji: II kwartał 2024
9. Opracowanie informacji nt. wykonanych do tej pory działań na obszarach MFW wraz z podaniem liczby wydobytych i zneutralizowanych materiałów niebezpiecznych i kosztów przeprowadzonych działań. (MAP) Planowy termin realizacji: III kwartał 2024
10. Opracowanie analizy nt. określenia podmiotów mogących sprawować nadzór nad weryfikacją spełnienia przez wnioskujący podmiot gospodarczy niezbędnych wymagań do prowadzenia działań związanych z bronią chemiczną oraz toksycznymi związkami i ich prekursorami, w tym z ich wydobyciem, neutralizacją i utylizacją. (MRiT) Planowy termin realizacji: III kwartał 2024
11. Opracowanie analizy wpływu zalegających materiałów niebezpiecznych na ichtiofaunę Morza Bałtyckiego i sektor rybołówstwa wraz z opisem aktualnego stanu. (MRiRW) Planowy termin realizacji: III kwartał 2024
12. Opracowanie wytycznych / stworzenie najlepszych praktyk w zakresie oceny wpływu działań związanych z usuwaniem wraków, substancji ropopochodnych, amunicji konwencjonalnej i chemicznej z Morza Bałtyckiego na ekosystem morski, ze szczególnym uwzględnieniem ssaków morskich i ichtiofauny, stanowiących podstawę do dalszych prac nad opracowaniem konkretnych działań minimalizujących negatywny wpływ na poszczególne elementy środowiska morskiego. (MKiŚ/RDOŚ) Planowy termin realizacji: IV kwartał 2024

Ad 1

Zadanie MNiSW nie zostało zrealizowane. Z powodu nieobecności przedstawiciela MNiSW na dwóch ostatnich posiedzeniach 13 grudnia 2024 r. do MNiSW zostało skierowane pismo w sprawie realizacji przez ministra właściwego do spraw szkolnictwa wyższego i nauki zadania wyznaczonego w planie działań Zespołu na rok 2024.

Ad 2

Zadanie MI/DGMIŻŚ zostało zrealizowane w planowanym terminie. Minister Infrastruktury przekazał zestawienie Sejmowej Komisji Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej po posiedzeniu, które odbyło się w dniu 24 kwietnia 2024 r. W posiedzeniu tym uczestniczyli również inni Członkowie Zespołu, a wnioski z posiedzenia Komisji zostały omówione podczas czerwcowego posiedzenia Zespołu.

Ad 3

Do końca listopada 2024 r. Marynarka Wojenna RP rozpoznała 5 obiektów, w tym 4 miny. Stopień zagrożenia pozostałych obiektów określiła jako niski. Zły stan min uniemożliwia ich bezpieczny transport na poligon, pozostawiając jako jedyną możliwą opcję neutralizację w miejscu zalegania. Miny zlokalizowane są na obszarze Natura 2000. W celu ich neutralizacji niezbędna będzie zgoda właściwych organów środowiskowych. W związku z powyższym nie podjęto neutralizacji zidentyfikowanych obiektów.

Ad 4

MON opracował zbiór definicji, terminów i pojęć dotyczących materiałów niebezpiecznych zalegających w obszarach morskich i przedstawił jego treść na posiedzeniu Zespołu w grudniu 2024 r. Po zgłoszeniu uwag i propozycji uzupełnienia zestawienia przez Członków Zespołu MON dokona ostatecznej redakcji zbioru i przygotowuje go do publikacji.

Ad 5

Podczas posiedzenia Zespołu w grudniu 2024 r. MSZ przedstawił sprawozdanie roczne z działań prowadzonych w zakresie swoich kompetencji, a odnoszących się do zatopionych materiałów niebezpiecznych. 26 listopada 2024 r. na marginesie Konferencji Państw Stron Konwencji o zakazie broni chemicznej Polska ponownie zorganizowała w Hadze wydarzenie nagłaśniające problem zatopionej broni chemicznej w Bałtyku. Było ono współorganizowane z Litwą i Niemcami. Wprowadzenia do dyskusji dokonali ambasadorowie Polski i Litwy przy Organizacji ds. Zakazu Broni Chemicznej (OPCW). Ponadto, podczas posiedzenia Zespołu 26 marca 2024 r. MSZ przedstawił informację na temat aktywności międzynarodowej resortu w 2023 r.

Ad 6

Opracowywany przez MSWiA dokument został uznany przez Członków Zespołu za istotny dla dalszych prac Zespołu oraz jako potencjalny wkład do systemu zarządzania kryzysowego w aspekcie zagrożeń związanych z oddziaływaniem zatopionych materiałów niebezpiecznych na środowisko morskie oraz bezpieczeństwo żeglugi, zdrowie i życie ludzi. W związku z tym opracowanie zostało poddane wnikliwej analizie, w wyniku której Członkowie Zespołu zgłosili uwagi do jego treści i zakresu. Pierwsza wersja dokumentu została przekazana Zespołowi w sierpniu 2024 r., kolejne, po naniesieniu zmian, we wrześniu oraz w listopadzie 2024 r. Analiza została omówiona podczas posiedzenia Zespołu w grudniu 2024 r. Członkowie Zespołu uzgodnili, że do końca roku 2024 r. mogą przysyłać dodatkowe uwagi i propozycje zmian, a następnie MSWiA podejmie pracę nad kompilacją dodatkowych danych.

Ad 7

Prace nad analizą POWM nie zostały zakończone w 2024 r. MI/DGW zadeklarował, że dokument zostanie przekazany Członkom Zespołu w I kwartale 2025 r.

Ad 8

Ze względu na brak przyznania funduszy w budżecie GIOŚ na ten cel nie wykonano analizy w roku 2024. Zadanie zostanie częściowo zrealizowane w 2025 r. w ramach II aktualizacji programu monitoringu wód morskich.

Ad 9

Podczas posiedzenia Zespołu w grudniu 2024 r. przedstawiciel MAP zreferował najważniejsze działania podejmowane przez podmioty nadzorowane przez MAP na obszarach MFW w odniesieniu do zatopionych materiałów niebezpiecznych. Następnie zaproszeni goście reprezentujący GK ORLEN oraz GK PGE uzupełnili przedstawione informacje i odpowiedzieli na pytania Członków Zespołu. Poinformowali, że każdy przypadek dotyczący odnalezienia i zidentyfikowania przez podmioty nadzorowane przez MAP zatopionych materiałów niebezpiecznych w procesie budowy morskich farm wiatrowych, w tym także w fazie przygotowawczej, podlega zgłoszeniu zgodnie z obowiązującymi przepisami i procedurami do właściwego podmiotu. Istotnym czynnikiem branym pod uwagę i warunkującym działania w obszarze zatopionych materiałów niebezpiecznych są koszty neutralizacji tych materiałów. W przypadku decyzji o pozostawieniu obiektu na dnie, wyznaczane są przez specjalistów strefy bezpieczeństwa, na których nie są prowadzone żadne prace. Dodatkowo dla każdego projektu MFW na etapie przygotowawczym oraz po wybudowaniu MFW są przeprowadzone coroczne inspekcje w celu monitorowania ewentualnych zagrożeń związanych z potencjalnym przemieszczaniem się materiałów zalegających na dnie morskim.

Ad 10

W grudniu 2024 r. MRiT przekazał Członkom Zespołu opracowaną analizę. Ze względu na inspekcję Organizacji ds. Zakazu Broni Chemicznej przeprowadzoną w dniach 4-6 grudnia 2024 r. MRiT nie mógł uczestniczyć w posiedzeniu Zespołu. W związku z tym omówienie dokumentu odbędzie się na pierwszym posiedzeniu Zespołu w 2025 r.

Ad 11

MRiRW przekazał Członkom Zespołu analizę w październiku 2024 r., a następnie omówił jej treść i płynące z niej wnioski na posiedzeniu w grudniu 2024 r.

Ad 12

Prace nad wytycznymi nie zostały jeszcze zakończone. W celu ich finalizacji RDOŚ podjął współpracę z IO PAN. Dokument końcowy zostanie przedstawiony na posiedzeniu Zespołu w I kwartale 2025 r.